

Úvodní část

Informace k části Environmentální vzdělávání

Vztahy člověka a jeho životního prostředí k přírodě se zejména v posledním století stávaly v mnoha směrech stále komplikovanější a vlivy lidských činností vyvolávaly v průběhu těchto let stále větší obavy o narušování rovnováhy mezi lidskými potřebami a podmínkami nezbytnými pro jejich uspokojování. Stačí si jen připomenout vlivy objevů nových chemických látek na život a rovnováhu v přírodě, vlivy nerovnovážného ekonomického rozvoje na ekosystémy v celém světě, vlivy postupně stále rozsáhlejšího využívání fosilních paliv a růstu energetické náročnosti na způsob života lidské společnosti, atd. Mnohé disproporce mezi přírodou a lidskou společností se zprvu projevovaly různě jednotlivými změnami v životě lidí v celém světě – a obvykle se po určité prodlevě dařilo alespoň částečně některé negativní důsledky řešit (např. zákazy různých látek, místním snižováním nečistot v prostředí – a v neposlední řadě i postupným uvědomováním si nezbytnosti respektování přírodních zákonů v zájmu lidské společnosti).

Současná situace ukazující globální hrozby změn mnoha základních podmínek života lidské společnosti na celém světě představuje v řadě směrů vyústění neřešení mnoha disproporcí mezi přírodou a lidskou společností – a naléhavě vybízí k urychlenému řešení situace v zájmu zajištění podmínek pro další život a rozvoj lidské společnosti – viz i poslední konference COP 26 v Glasgow.

Uvědomování si souvislostí v přírodě, v prostředí lidské společnosti i nezbytnosti urychleného řešení současných již velmi akutních problémů dnes představuje nikoliv již jen problémy individuální a místní, ale zcela zásadní z hledisek celosvětových a „lidsko existenčních“.

Tato situace klade velké a naléhavé nároky na myšlení – na uvědomování si a chápání problémů, jejich řešení, domýšlení důsledků, osobní odpovědnosti atd.

v mnoha různých **souvislostech**: z hledisek vztahů člověka a životního prostředí, vztahů člověka a přírody, jejíž zákonitosti je nezbytné respektovat. Tento požadavek se týká **všech**, ve všech oblastech a je již velmi naléhavé učinit z něho prvořadý požadavek vzdělávání a výchovy v celé vzdělávací soustavě – tj. od nejmenších dětí až po celou oblast vysokoškolskou i celoživotní spolupráci všech oborů na celém světě. Vzhledem k tomu, že vztahy v přírodě se zabývá ekologie, je požadavek na ekologický způsob přijímání informací i celkové rozvíjení myšlení velmi naléhavý.

(Tento požadavek jsem vznášela již před mnoha lety a postupně se ho u nás dařilo zčásti naplňovat -než se do vedení dostali lidé hlásající „modrá – nikoliv zelená planeta“ – a na světové úrovni byl oceněn tím, že mi bylo uděleno ocenění GLOBAL 500 UNEP -tj. Světovou agenturou životního prostředí.

Jedním příspěvkem k řešení této situace v souvislosti s nastupujícími způsoby digitálního vzdělávání je předkládaný soubor úkolů na portálu EDURAMA v části „Environmentální vzdělávání“.

Úvodní informace k části portálu EDURAMA „Environmentální vzdělávání“

Tato část portálu EDURAMA představuje učební pomůcku zaměřenou k rozvíjení ekologického (environmentálního) vzdělávání (EV) jako **schopnosti ekologického (vztahového) myšlení** prostřednictvím získávání informací i jejich následným využíváním v různých netradičních souvislostech na rozdíl od stále převažujícího způsobu vzdělávání založeného na jednotlivých tradičních vzdělávacích oblastech (oborech), jak je definují současné školní programy. Jednou z možností ekologického vzdělávání je využívání otázek a úkolů, které kladou požadavky na uvědomování si vztahů a souvislostí v nejrůznějších směrech, zvláště i na mezioborové úrovni, podněcování samostatnosti a diskusí, sledování aktuálních situací i jejich promítání do každodenního běžného života a důležitosti aktivního jednání všech jednotlivců.....

Registrace a užívání portálu jsou bezplatné.

Jak tuto část portálu EDURAMA využívat????

Při vstupu na <https://www.edurama.cz>

§ **bez registrace/přihlášení** je možno si otázky jednotlivých úkolů *pouze prohlédnout*,

§ **po přihlášení toho, kdo chce úkoly využívat** (tj. registruje a přihlašuje se jako učitel („vzdělavatel“), *je možno úkoly řešit, prohlédnout si vzorové možnosti odpovědí, metodické informace zahrnující i vztahy úkolů ke klíčovým pojmům RVP s ohledem na mezipředmětové souvislosti apod..*

Část **ENVIRONMENTÁLNÍ (ekologické)VZDĚLÁVÁNÍ** je rozdělena na

§ část pro **1. stupeň základní školy** a

§ část pro **2. stupeň základní školy** a vzdělávání na

středoškolském stupni – tj. na středních odborných školách a gymnáziích.

Část pro 1. stupeň ZŠ nazvaná **ČLOVĚK A JEHO SVĚT** je určena k využití ve škole především v předmětu Přírodověda (tj. v průběhu 4 – 5ti let) a zahrnuje 11 částí (tzv. "kniha"): tj. 1. Věci kolem nás, 2. Voda, 3. Vzduch, 4. Horniny, nerosty, 5. Půda, 6. Slunce - Země, 7. Živočichové, 8. Rostliny, 9. Houby a bakterie, 10. Vztahy v přírodě, 11. Člověk a společnost), které obsahují celkem 766 jednoduchých úkolů (úkol je vždy na jednu stránku).

Úkoly v každé „knize“ jsou rozlišeny na 3 části: - a) základní informace vztahující se k danému tématu, b) význam uvedené oblasti pro člověka, c) související problémy a

možnosti jejich zvládnutí; k jednotlivým částem úkolů se váže **souhrnný stručný text**, který odpovídá postupnému řešení úkolu a má charakter jednoduchého učebního textu.

Řešení úkolů se předpokládá na jednoduché úrovni, v návaznosti na možné zkušenosti a pozorování, aktivní jednání, hledání souvislostí v okolí apod...Text úkolů je většinou spojen s výstižnými a vtipnými obrázky (autor J. Hůla). Pod zvláštní značkou je u každého úkolu uvedena **možná vzorová odpověď** pro potřeby učitele a popř. metodická doporučení.....

Druhá část: **DALŠÍ VZDĚLÁVACÍ OBORY PRO 1.st. ZŠ** zahrnuje příklady úkolů pro následující předměty: **Český jazyk, Cizí jazyk (angličtina), Výtvarná výchova, Matematika, IT, Pracovní výchova**; v této části je celkem 210 úkolů, které ukazují, jak by bylo možno přirozeně aplikovat problematiku vztahů člověka a jeho prostředí zdůrazněných v prvé části i v tradičních vyučovacích předmětech a představuje v tomto směru podněty pro učitele. Autory většiny úkolů v této části jsou učitelé z 1. st. z několika základních škol – členů Klubu ekologické výchovy, který jsem v roce 1995 založila.

Část pro **2. stupeň ZŠ** i vzdělávání na **středních školách** nazvaná **"CESTA K UDRŽITELNÉMU ROZVOJI"** je nejobsáhlejší; zahrnuje 585 rozsáhlejších úkolů a je rozdělena do 14. částí (knih):

1. Země, 2. Život, 3. Biodiverzita, 4. Ekologie, 5. Ekologie krajiny, 6. Prostředí a zdraví, 7. Vývoj vztahů k prostředí, 8. Nerovnoměrnosti, 9. Přírodní zdroje a energie, 10. Využívání zdrojů obnovitelných, 11. Využívání zdrojů neobnovitelných, 12. Způsob života a prostředí, 13. Globální problémy prostředí, 14. Udržitelný rozvoj.

Úkoly obsahují vstupní informace, doprovodné obrázky, schémata, otázky zaměřené k vyvozování souvislostí a odpovědí.....

Řešení úkolů vyžaduje pečlivé pročtení zadání a uvažování, vyhledávání nových informací, využívání znalostí z předcházejícího vzdělávacího stupně, schémat, tabulek, přehledů, zkušeností, pozorování a často i uplatňování regionálních a místních zvláštností.

U úkolů je pro učitele přístupný **příklad možného vzorového řešení**, metodické doporučení, návazností mezi jednotlivými úkoly i mezi jednotlivými vyučovacími předměty, popř. další doporučení. Ke každému úkolů patří stručný **shrnující text**.

V následující části **VZDĚLÁVACÍ OBORY 2. ST. ZŠ (SŠ)** jsou uvedeny **jednotlivé základní (tradiční) všeobecně vzdělávací předměty** a k nim v tabulkové formě přehled doporučených úkolů uspořádaných **podle v návaznosti na RVP**; rozkliknutím čísla úkolu je možno si každý úkol přímo zobrazit a vybrat si vhodný z hlediska učitele.

Část **PŘÍRUČKY PRO UČITELE** obsahuje obsahové a metodické rozborů k této (tj. environmentální) části portálu. V této části jsou i podněty pro rozvíjení

ekologického myšlení prostřednictvím mezioborových souvislostí mezi **všeobecnými** a **odbornými oborovými** informacemi, což je důležité pro střední odborné školy.

Portál k EV představuje celek, který vybízí k dalším inovacím, aktualizaci a doplňování v oblasti ekologického vzdělávání – a může být účelně využíván i k individuálnímu či skupinovému vzdělávání v oblasti **mimoškolní**.

Úkoly je možno využívat různě – např.: při vyučování ve škole při vyvozování nových znalostí, při jejich doplňování a opakování, pro individuální nebo skupinové práce žáků spojené s následnou kontrolou správnosti řešení a v neposlední řadě také pro řešení úkolů v domácím či jiném prostředí (ve školní družině, při mimoškolních aktivitách, v rámci individuálního zájmu žáků apod.), je možno je využívat celé, nebo po částech či výběrově - a doplňovat je podle přání.